

Balla József – Éberhardt Gábor

A külföldi katonai alakulatok schengeni határátlépésének jogi szabályozása

1. Bevezetés

A NATO/OTAN¹ (North Atlantic Treaty Organization/Organisation du Traité de l'Atlantique Nord; Észak-atlanti Szerződés Szervezete) létrejötte a második világháborút követő hidegháborús fegyverkezési verseny egyik következménye, annak eredménye. A katonai egyesülés 1949. április 4-én alakult meg Washingtonban, 12 ország haderejének egységes irányítás alá helyezésével. A szervezet központja Brüsszelben található. A tanulmány készítésekor 29 tagállam alkotja a szövetséget és 4 ország várja a tagsági felvételét.

A katonai szervezet egy része Európa tagállamainak területén diszlokál. Ezen egyszerű tényből adódóan, elengedhetetlen, és mondhatni, szükségszerű velejárója a katonai csapatok szinte folyamatos megjelenése a tagállamok területén, valamint azok átlépése, mind schengeni belső, mind a schengeni külső határokon.

Magyarország 1999. március 12-én csatlakozott² a szervezethez Csehországgal és Lengyelországgal együtt. A rendszerváltozást³ követő nemzeti katonai-politikai elképzelések előrevetítették a csatlakozási szándékot, amelyet Magyarországon a népszavazás eredményei is megerősítettek. A csatlakozási folyamatot jelentősen felgyorsította a déli határaink térségében dúló dél-szláv etnikai háború. A nemzetközi politika szereplői és a NATO tagállamok meghozták azt a döntést, amelynek eredményeként hazánkat tagjai közé fogadták. Ezt követően elhárultak azon jogi akadályok is, hogy a katonai szervezet csapatai, erői Magyarország területéről indulva, 1999. március 24. és június 10. között a NATO „Allied Force” hadművelet keretében légi offenzívát alkalmazzon a volt Jugoszlávia területén.

2. A NATO európai és magyarországi jelenlétével összefüggő aktualitások, határforgalom ellenőrzési feladatok

Az Észak-atlanti Szövetség a 70. éves fennállásáról beszélhetünk az idei évben (2019), amellyel egyidőben pedig Magyarország már 20. éve tagja a szervezetnek.

A hét évtizedes nemzetközi működéssel és hazánk esetében az elmúlt két évtizeddel olyan eseményeket tudhat maga mögött, amelyek kezelésében katonai erejével, vagy egyéb eszközeivel a NATO jelentős szerepet vállalt fel. A saját politikai irányvonala, ellenséggépe az elmúlt évtizedekben érdemben változott. A 3C elvárás a *cash*, *capability*, *contributions* elvével kapcsolatosan⁴, amely több pénzt (védelmi költségvetés), nagyobb katonai képességeket (haderőfejlesztés) és erőteljesebb műveleti részvételt, missziós szerepvállalást céloz meg a tagállamoktól, Magyarország élen jár. Az új, 360 fokos biztonságpolitikai megközelítés elve⁵ a preaktivitást és kialakuló konfliktusok makró szemléletű megközelítését

¹ Forrás: <https://www.nato.int/> (Letöltve: 2019. 10. 22.)

² A Magyar Köztársaságnak az Észak-atlanti Szerződéshez történő csatlakozásáról és a Szerződés szövegének kihirdetéséről szóló 1999. évi I. törvény

³ MAJTÉNYI György, MIKÓ Zsuzsanna & SZABÓ Csaba: Rendszerváltozás Magyarországon 1987–1990, Magyar Nemzeti Levéltár Archívum

Forrás: http://oktatolapok.mnl.gov.hu/rendszervaltozas_magyarorszagon_1987_1990/tartalom/tanulmany?id=1 (Letöltve: 2019. 10.14.)

⁴ STOLTENBERG, J. – Brüsszel (2017.) Forrás: https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_142787.htm (Letöltve: 2019. 11. 01.)

⁵ SZENES Zoltán: Meglepetések nélkül – Biztonságpolitika (2016.) 11. o. Forrás: <http://biztonsagpolitika.hu/wp-content/uploads/2016/08/szenes-zoltan-meglepetesek-nelkul.pdf> (Letöltve: 2019. 10. 21.)

súlyozza, amelyek hatékony kezelése érdekében a csapatoknak államhatárokat átlépő mobilitási lehetőségekkel kell bírnia.

Belgium, Hollandia, Luxemburg, Franciaország, Német Szövetségi Köztársaság a luxemburgi Schengenben, a Princesse Marie-Astrid nevű hajó fedélzetén írta alá azt a megállapodást, amely a részt vevő államok közötti közös határaikon gyakorolt ellenőrzés fokozatos megszüntetéséről szólt. A megállapodás keret jellegű volt, amely rövid és hosszú távú intézkedéseket tartalmazott. Rövid távú intézkedésként határozta meg a szerződő államok közös határain alkalmazandó ellenőrzés könnyítését, amelyet 1985. június 25-től kezdődően fokozatosan vezettek be. A hosszabb távú, kiegyenlítő intézkedések az úgynevezett kompenzációs intézkedések voltak, amelyek lehetővé tették, hogy a belső határokon a határellenőrzés teljes mértékben megszüntethető legyen.

„A kiegyenlítő (kompenzációs) intézkedések lényege, hogy a személyforgalomban az ellenőrzést a közös határokon teljesen megszüntetik, és a külső határookra telepítik át. Ennek érdekében előzetesen összehangolják a tilalmakra és a szigorításokra vonatkozó jogszabályokat – különösen a kábítószer, fegyverek, és robbanóanyagok, a szállodai bejelentések tekintetében – és megakadályozzák az olyan államok polgárainak jogellenes bevándorlását, amelyek nem tagjai az Európai Közösségeknek.”⁶

A megállapodás egyszerűsítette a határátlépés formáit, de már kilátásba helyezte a határok teljes lebontását. A megállapodás csak a célokat fogalmazta meg, így 1990. június 19-én kibővült a Schengeni Végrehajtási Egyezmény⁷, amely meghatározta a megállapodás végrehajtási rendjét. A megállapodás és az egyezmény végül teljes mértékben 1995. évben lépett hatályba az öt alapító, valamint Portugália és Spanyolország tagságával. A csatlakozási folyamatok eredményeként a jelenlegi schengeni határok 24 ország államhatárait érinti.

Magyarország és további nyolc ország schengeni övezethez történő csatlakozását 2007. november 15-én hagyta jóvá az Európai Parlament.⁸ 2007. december 21-étől megszűnt az állandó határellenőrzés a magyar–oszták, a magyar–szlovén és a magyar–szlovák határon⁹. A légi határátkelőhelyeken 2008 márciusában léptek hatályba a schengeni szabályok. Ennek következményeként megszigorodott az ellenőrzés a magyar–horvát, a magyar–román, a magyar–szerb és a magyar–ukrán viszonylatokban. A magyar–horvát, valamint a tanulmány készítésének időpontjában EU tag, de a schengeni vívmányokat nem teljes körűen alkalmazó Románia esetében egymegállásos határforgalom-ellenőrzési rendszer működik.

⁶ SZABÓ József: Az Európai Ideától a Schengeni Egyezményen át, Magyarország teljes jogú Schengeni csatlakozásáig vezető út - benne hazánk határrendészeti szerepvállalása. Határrendészeti Tanulmányok V. Évfolyam 1. szám, Budapest 2008., - p.18.

⁷ Egyezmény a Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról (Schengeni Végrehajtási Egyezmény)

Forrás: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922\(02\):hu:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922(02):hu:HTML) (Letöltve: 2019. 10. 20.)

⁸ A Tanács Határozata (2007. december 6.) a schengeni vívmányok rendelkezéseinek a Cseh Köztársaságban, az Észt Köztársaságban, a Lett Köztársaságban, a Litván Köztársaságban, a Magyar Köztársaságban, a Máltai Köztársaságban, a Lengyel Köztársaságban, a Szlovén Köztársaságban és a Szlovák Köztársaságban történő teljes körű alkalmazásáról (2007/801/EK).

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:323:0034:0039:HU:PDF>

(Letöltve: 2019. 10. 20.)

⁹ VAS Gizella: A határrendészet helye, szerepe a schengeni térségben (2012.)

Forrás:

<http://rendeszet.hu/folyoirat/2012/1/hat%C3%A1rrend%C3%A9szet-helye-szerepe-schengeni-t%C3%A9rs%C3%A9gben> (Letöltve: 2019. 10. 20.)

A schengeni tagállami szövetség külső határainak átlépését a 2016. évben módosított, jelenleg hatályos Kódex¹⁰ szabályozza. Az Európai Bizottság 2019 októberében a „határőrök” részére új Kézikönyvet¹¹ adott ki a határellenőrzés gyakorlati szabályairól, végrehajtási rendjére vonatkozó egységes ajánlásokról.

Tekintettel arra a tényre, hogy Magyarország teljes jogú tagja a NATO katonai, valamint a Schengen tagállami szövetségének, így a vonatkozó nemzetközi normák és ajánlások a nemzeti szabályozó környezettel együtt érvényesülnek.

A NATO ebben a tagsági normatív rendszerben, az európai territoriális diszlokációja és mobilitási képességének növelése érdekében az előkészítő egyeztetéseket követően tárgyalta Magyarországgal 2019. év elején¹². Ennek során Magyarország külügy- és honvédelmi miniszterei folytattak egyeztetéseket a nemzeti kormányzati politika képviseletében, amelynek a következményeként merült fel az Alaptörvény és NATO SOFA Megállapodás korrekciós igénye.

3. A NATO katonai alakulatai magyarországi tartózkodásának, határátlépésének kereteit szabályzó nemzeti és szövetségi normatívák

3.1 Nemzeti szabályzók

Hatályos Alaptörvényünkben rendeltek szerint: *„Döntés katonai műveletekben való részvételről 47. cikk*

(1) A Kormány dönt a Magyar Honvédség és a külföldi fegyveres erők határátlépéssel járó csapatmozgásairól.

(2) Az Országgyűlés a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával dönt - a (3) bekezdésben meghatározott esetek kivételével - a Magyar Honvédség külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, külföldi állomásozásáról, valamint a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, magyarországi állomásozásáról.

(3) A Kormány dönt a Magyar Honvédség és a külföldi fegyveres erők (2) bekezdés szerinti, az Európai Unió vagy az Észak-atlanti Szerződés Szervezete döntésén alapuló alkalmazásáról, valamint más csapatmozgásáról.

(4) A Kormány - a köztársasági elnök egyidejű tájékoztatása mellett - haladéktalanul beszámol az Országgyűlésnek a (3) bekezdés alapján, valamint a Magyar Honvédség békefenntartásban való részvételének vagy külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységének engedélyezése tárgyában hozott döntéséről.”

Az Alaptörvény 46. cikk (1) a Rendőrség feladatai közé sorolja az „államhatár rendjének védelme” -t.

A rendőrségről szóló törvény¹³ „1. § (1) A rendőrség feladata az Alaptörvényben meghatározott feladatok mellett a határforgalom ellenőrzése...” rendelkezése szerint az államhatár arra kijelölt helyen és időben történő ellenőrzött átléptetési feladataként határozza meg. A schengeni elvek szerinti határforgalom-ellenőrzést a szelektív¹⁴ és differenciált¹⁵

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0399> (2017.03.10.) (Letöltve: 2019. 10. 20.)

¹¹ A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „Határőrök gyakorlati kézikönyve” létrehozásáról, valamint a 2006. november 6-i C(2006) 5186 bizottsági ajánlás felváltásáról, Brüsszel, 2019.10.8. C(2019) 7131 final

¹² Forrás: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_164058.htm (Letöltve: 2019.11.01.)

¹³ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény

¹⁴ Szelektivitás: kiválasztást, kiválogatást jelent (ellenőrzés alá vont személyek – kockázatelemzésen alapuló – elkülönítése állampolgárság szerint, például a szabad mozgás uniós jogával rendelkező állampolgár és harmadik ország állampolgára).

elvek szerint kell végrehajtani. Ezen elvárások érvényesítésével kell azt biztosítani, hogy az ellenőrzés csak a szükséges ideig tartsa fel a forgalmat, ne eredményezzen indokolatlan utasvárákoztatást és ezzel együtt fedje fel a jogsértő cselekményt elkövető személyeket. A szelektív és a differenciált ellenőrzési metodika alkalmazásával az elvárt szintű biztonság érvényesülését garantáló, legszükségesebb mértékű ellenőrzési elemeket kell alkalmazni.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatának 49. pontja részletezi a határforgalom-ellenőrzési feladatokat.¹⁶ A Rendőrség tematikus, a határforgalom ellenőrzés feladatait közjogi szervezetszabályozó eszközzel, az Országos Rendőrfőkapitány Utasítással¹⁷ szabályozza. A Szabályzat 17-19. pontjai rendelkeznek arra vonatkozóan, hogy a minimum-, az alapos- és az elkülönített helyen történő ellenőrzéseket a Kódex és a Kézikönyv „*alapján kell végrehajtani*”. Tartalmazza viszont a végrehajtandó szolgálati feladatokat, ahol az első vonalas ellenőrzést végrehajtó útlevélkezelői feladatok között nevesíti az alábbiakat:

- „a határátkelőhelyen átlépésre jelentkező személyek jogszerű átléptetése, a járművek és szállítmányok ellenőrzése;
- a jogsértő cselekmények felfedése és a szükséges intézkedések megtétele;
- a határforgalom-ellenőrzés rendjét és technológiáját szabályozó rendelkezések, továbbá az adatvédelmi, a baleset-elhárítási, valamint az együttműködési szabályok betartása és
- a statisztikai, jelentőszolgálati feladatok ellátása.”

Az egyes közlekedéssel összefüggő törvények módosításáról szóló törvény a Légi közlekedésről szóló törvény 2015. november 15-től hatályos kiegészítésével az „*Alaptörvény 47. cikke szerinti csapatmozgások esetén a diplomáciai kérelem alóli mentesség nem mentesít a csapatmozgásra vonatkozó közjogi engedély alól. A diplomáciai kérelem alóli mentességgel rendelkező államok ilyen esetben megfelelő időben kötelesek engedélyt kérni.*”¹⁸

A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló törvény¹⁹ 80. § 8. pontja értelmezi határátlépéssel járó csapatmozgást: „*a honvédségi szervezeteknek az államhatár átlépésével járó olyan külföldi tevékenysége vagy tartózkodása, külföldi fegyveres erő esetén az államhatár átlépésével járó magyarországi tevékenysége vagy tartózkodása, vagy Magyarországon történő átutazása, amely a csapatmozgásban részt vevő katonai erő tevékenységének céljára, időtartamára, természetére vagy létszámára, eszközeire, felszerelésére, fegyverzetére tekintettel közjogi engedélyezést igényel*”.

A külföldi fegyveres erők határátlépésével is járó csapatmozgások engedélyezésének kormányzati feladatai Kormányrendeletben szabályozott²⁰. A honvédelemért felelős miniszter irányítása alá tartozó tárca feladatai között, a jogszabály leírja a normál- és a sürgősségi eljárási protokollt is. A konkrét hatáskört a vonatkozó Kormányrendelet a Honvédelmi Minisztérium (a továbbiakban: HM) honvédelmi államtitkár feladat- és hatáskörébe utalja.²¹

¹⁵ Differenciálás: különbségtevést, megkülönböztetést jelent (ellenőrzés tartalmát, elemeit határozza meg, például minimum ellenőrzés, alapos ellenőrzés, elkülönített helyen végrehajtott ellenőrzés).

¹⁶ A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 49. Határforgalom ellenőrzése 63. § (1-5)

¹⁷ A Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról szóló 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás

¹⁸ Az egyes közlekedéssel összefüggő törvények módosításáról szóló 2015. évi CLXX. Törvény 3. § (2)

¹⁹ A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. Törvény

²⁰ A határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének kormányzati feladatairól szóló 190/2000. (XI. 14.) Kormány rendelet

²¹ A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) Korm. Rendelet II. FEJEZET; 3.; 4. § 26.

A jogalkotó a magyar és külföldi fegyveres erők határátlépését csapatmozgásnak minősíti, amennyiben az:

„... a Magyar Honvédségnek és a külföldi fegyveres erőknek az államhatár átlépésével járó olyan tevékenysége, amely

- a) alaprendeltetésből fakadó feladatok (be)gyakorlására vagy végrehajtására irányul,*
- b) a fenti feladatokra vonatkozó katonai szabályzatok előírásai alapján történik, és*
- c) szervezett formában, katonai vezetés vagy egyes külföldi fegyveres erőkre érvényesülő más felelős vezetés alatt valósul meg.”²²*

A határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének előkészítéséről szóló Utasítás²³ a gyakorlatok és kiképzések esetén tiltja az engedélyezett határátlépéssel járó csapatmozgások között nem szereplő külföldi erők csapatmozgási igényének elfogadását. Az engedélyezési időszak 40, illetve 90 nap. Műveletekben történő részvétellel összefüggő, a tárgyévire vonatkozóan engedélyezett csapatmozgások között nem szereplő esetekben, a sürgősségi igényről a HM közigazgatási államtitkár dönt. A Magyarországra belépő, illetve áthaladó csapat- vagy kötelékmozgás esetén a HM Védelemigazgatási Hivatal (a továbbiakban: HM VGH) értesíti az Magyar Honvédség (a továbbiakban: MH) katonai közlekedési feladatokért felelős szervezeti egységét, akinek a nevesített feladatokat kell végrehajtani. Külföldi légi jármű részére ideiglenes határátkelőhely megnyitása esetén az ideiglenes határátkelőhely megnyitásával összefüggő feladatok végrehajtásáról szóló 99/2011. (IX. 9.) HM utasítás alapján kell eljárni, ahol érvényesíteni kell a határátkelőhely és az ideiglenes határátkelőhely megnyitásáról és működtetéséről, valamint a határátlépési pontról szóló 332/2007. (XII. 13.) Korm. rendeletben foglaltakat is. A technikai engedély megadása után az adatokat a haditechnikai eszközök, anyagok és a létszám tekintetében nem lehet nagyobb mennyiségre módosítani, az engedélytől eltérő új eszközökkel és anyagokkal kiegészíteni szintén tiltott.

A honvédelemért felelős miniszter rendeleti úton szabályozza a NATO menetparanccsal kapcsolatos feladatokat. Ismerteti az államhatár átlépésére jelentkezés rendészeti feladatait, a menetparanccsal utazók kötelmeit rögzíti.²⁴ Ugyanitt rendelkezik azokról a mozgásokról, amelyek nem tartoznak ebbe a kedvezményezett határforgalom-ellenőrzési körbe. A NATO alakulatoknak az államhatár átlépésével kapcsolatos vámügyintézési feladatait a nemzetgazdaságért felelős miniszter rendeleti úton szabályozza.²⁵ A katonai alakulatok és szállítmányok államhatáron történő átléptetésének rendje (eltérő rendelkezés hiányában) ellenőrzési kötelmet határoz meg a menetparanccsal utazók esetén.

3.2 Tagállami tagságunk külföldi katonai alakulatok határátlépését szabályozó jogi eszközök

Az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, fegyveres erők jogállásáról szóló Megállapodáshoz történő csatlakozásról, a Megállapodás kihirdetéséről, valamint a Megállapodáshoz kapcsolódó egyes jogszabályok módosításáról szóló 1999. évi CXVII. Törvény III. cikke rendelkezik a határátlépés rendjéről:

„III. Cikk

1. A jelen Cikk 2. bekezdésében részletezett feltételeknek, és a fogadó állam által a fegyveres erő, illetve annak tagjai beutazásáról és kiutazásáról hozott előírásoknak megfelelően ezen

²² A határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének kormányzati feladatairól szóló 190/2000. (XI. 14.) Korm. Rendelet 1. § (1)

²³ A határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének előkészítéséről szóló 21/2016. (V. 20.) HM utasítás

²⁴ A NATO menetparancs alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló 32/2007. (VIII. 15.) HM rendelet

²⁵ A vám eljárás során alkalmazandó NATO okmányok köréről, alkalmazásuk és kibocsátásuk eljárási szabályairól, valamint a katonai csapat- és árumozgásokra vonatkozó vám eljárás különös szabályairól szóló 13/2016. (IV. 29.) NGM rendelet

állomány tagjai mentesülnek az útlevél és vízumszabályozás, valamint az idegenrendészeti eljárás alól a fogadó állam területére való beutazás és annak elhagyása során. Ugyancsak mentesülnek a fogadó államban érvényes, a külföldiek nyilvántartását és ellenőrzését érintő szabályozás alól, nem tekinthetők viszont jogosultnak a fogadó állam területén állandó tartózkodási vagy letelepedési jog megszerzésére.

2. A fegyveres erő tagjainak kizárólag a következő iratokkal kell rendelkeznie, amelyeket kérésre fel kell mutatni:

a) a küldő állam által kiállított arcképes személyi igazolvány, névvel, születési időponttal, beosztással - és ha van -, rendfokozattal és számmal,

b) a küldő állam nyelvén, valamint angolul és franciául megírt egyéni vagy csoportos menetparancs, melyet a küldő állam vagy az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének megfelelő szerve adott ki, s amely igazolja az egyén vagy csoport fegyveres erőhöz való tartozását és az elrendelt mozgást. A fogadó állam megkövetelheti, hogy a menetparancsot megfelelő képviselője ellenjegyezhesse.

3. A polgári állomány tagjainak és a hozzátartozóknak e státusát útlevelükben kell feltüntetni.

4. Ha a fegyveres erő vagy a polgári állomány tagja kikerül a küldő állam alkalmazásából és ezt követően nem tér haza, a küldő állam hatóságai késedelem nélkül tájékoztatják a fogadó állam hatóságait, megadva a szükséges részleteket. A küldő állam hatóságai hasonlóképpen tájékoztatják a fogadó állam hatóságait abban az esetben, ha bármely tagjuk 21 napnál hosszabb időtartamra engedély nélkül eltávozott.

5. Ha a fogadó állam kérelmezi a fegyveres erő vagy a polgári állomány tagjának az állam területéről történő eltávolítását, illetve a fegyveres erő vagy polgári állomány volt tagját vagy a tag, illetve volt tag családtagját kiutasítja, a küldő állam hatóságainak felelőssége azokat saját területükön fogadni, vagy a fogadó állam területén kívül helyezésükre másképp intézkedni. Ez a bekezdés csak azokra a személyekre vonatkozik, akik nem állampolgárai a fogadó államnak, és mint a fegyveres erő vagy polgári állomány tagjai léptek be az állam területére, vagy azzal a céllal, hogy ilyen tagokká váljanak, továbbá ezen személyek hozzátartozóira.”

Az Egyesült Államok (USA) fegyveres erőinek magyarországi jogállását a valamennyi NATO tagállamra vonatkozó SOFA (NATO Status of Forces Agreement – NATO SOFA) megállapodást kihirdető törvény²⁶, illetve az Egyesült Államokkal 1997-ben, még NATO tagságunk előtt kötött, kétoldalú. „OMNIBUS-megállapodás” rögzíti²⁷. Az Egyesült Államok 2017 novemberében javaslatot tett az Agreement on Defense Cooperation (DCA) megkötésére, amely az OMNIBUS megállapodás korrekcióját célozta meg. Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter és John Sullivan amerikai külügyminiszter-helyettes 2019. április 4-én írta alá Magyarország és az Egyesült Államok katonai együttműködését szabályozó Védelmi együttműködési megállapodást a NATO 70. évfordulója alkalmából rendezett washingtoni tanácskozás zárónapján. Ennek a folyamatnak az eredményeként került elfogadásra és kihirdetésre az új, vonatkozó törvényünk.

Országgyűlési határozat engedélyezi az USA fegyveres erőinek és eszközeinek a Megállapodásban²⁸ foglalt tevékenységek érdekében történő állomásozását. Az engedély nem

²⁶ Az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, fegyveres erők jogállásáról szóló Megállapodáshoz történő csatlakozásról, a Megállapodás kihirdetéséről, valamint a Megállapodáshoz kapcsolódó egyes jogszabályok módosításáról szóló 1999. évi CXVII. törvény

²⁷ A Magyar Köztársaság Kormánya és az Egyesült Államok Kormánya közötti, az Egyesült Államok Fegyveres Erőinek a Magyar Köztársaság területén történő tevékenységéről szóló Megállapodás, valamint az annak mellékletét képező Végrehajtási Megállapodások megerősítéséről és kihirdetéséről szóló 1997. évi XLIX. törvény

²⁸ Magyarország Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya közötti, a védelmi együttműködésről szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 2019. évi LI. törvény

terjed ki ugyanakkor a fegyveres erőinek magyarországi vagy Magyarországról kiinduló alkalmazására.²⁹

Az USA fegyveres erői magyarországi csapatmozgásainak engedélyezéséről szóló Kormányhatározat engedélyezi „... az Amerikai Egyesült Államok fegyveres erőinek és eszközeinek a ... Megállapodásban foglalt tevékenységek érdekében történő csapatmozgásait. Az engedély az Amerikai Egyesült Államok fegyveres erői államhatáron való átlépésének és Magyarország területén történő átvonulásának, illetve átrepülésének engedélyezését is jelenti. Gyakorlatok és kiképzések esetében a csapatmozgás - az adott gyakorlaton való részvételhez szükséges és indokolt mennyiségű - saját rendszeresített gép- és harcjárműveikkel, híradó és kommunikációs eszközeikkel, fegyverzetükkel, lőszer- és robbanóanyag-ellátmányukkal, felszerelésükkel és a szállításukhoz szükséges járművekkel történhet.”

Magyarország Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok (USA) Kormánya közötti, a védelmi együttműködésről szóló megállapodás kihirdetéséről szóló 2019. évi LI. törvény T/6348. számú törvényjavaslati részletes indoklása ismerteti a joghatály alá tartozó személyi kör és eszközök átléptetési feltételeit.

4. Külföldi katonai alakulatok határforgalmi ellenőrzésének rendészeti feladatai

„Rendészetten azt a közigazgatási tevékenységet értjük, amelynek feladata a közbiztonság és a közrend, valamint az állampolgárok személyes biztonságának megóvása, továbbá közreműködés a megsértett rend helyreállításában.”³⁰ A (külföldi) katonai alakulatok határátléptetési ellenőrzése a rendészeti feladatok egyik speciális szegmense.

A specialitást tovább szélesíti az a körülmény, hogy a hatáskörrel rendelkező rendőri állomány katonák, katonai alakulatok ellenőrzését hajtja végre annak érdekében, hogy az államhatárt a hatályos nemzetközi és nemzeti normáknak érvényt szerezve lépjk át. Hautzinger a tanulmányában mutatja be a katonai jog és a rendészeti jog kapcsolódási rendszerét a NATO SOFA egyezmény hatálya alá tartozó határátlépések vonatkozásában. Ismerteti a szabályozó környezet rendészeti, határrendészeti és idegenrendészeti vetületeit.³¹

A Vízum Katalógus³² a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásában szintén felmentést ad a vízumkötelezettség alól az alábbiak szerint:

„13) A vízumkötelezettség alóli mentességekre vonatkozó szabályoknak hiánytalanul tükrözniük kell a tényleges gyakorlatot. Egyes **tagállamok mentesítik a vízumkötelezettség alól** azoknak a harmadik országoknak az állampolgárait, amelyek szerepelnek azon harmadik országok listáján, amelyeknek állampolgárai a tagállamok külső határainak átlépésekor **vízumkötelezettség alá esnek és akik a fegyveres erők tagjaiként az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO) vagy a Békepartnerség keretében utaznak**. E mentesítésekre – amelyeket az uniós jogon kívül álló nemzetközi kötelezettségek alapján nyújtanak – jogbiztonsági okokból kifolyólag mindamellet hivatkozni kell e rendeletben.

6. cikk 2) A tagállamok mentesíthetik a 3. cikkben foglalt vízumkötelezettség alól: ...

c) a fegyveres erők NATO vagy a Békepartnerség keretében utazó tagjait, valamint az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, 1951. június 19-i megállapodás által előírt **személyazonosító okmányokkal és menetparancssal rendelkező személyeket...**”

²⁹ Az Amerikai Egyesült Államok fegyveres erői magyarországi állomásozásának engedélyezéséről 23/2019. (VII. 2.) OGY határozat

³⁰ BARACZKA Róbertné & SZIKINGER István: A rendészeti igazgatás. Magyar Közigazgatási jog – különös rész európai kitekintéssel. Budapest, Osiris, (1999.) 383. o.

³¹ HAUTZINGER Zoltán: A NATO SOFA Megállapodás rendészeti összefüggései -

Forrás: http://mhht.eu/hadtudomany/2011/3/HT_2011_3_10.pdf (Letöltve: 2019. 10. 12.) 79-83. o.

³² AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/1806 RENDELETE (2018. november 14.) a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról

Schengeni tagállamként a Schengeni határellenőrzési Kódex³³ az a nemzetközi norma, amely a határellenőrzés rendjét, feladatait rögzíti. A Rendelet VII. MELLÉKLET-e sorolja a NATO által kiállított okmányok felmutatójával szemben végrehajtandó ellenőrzési feladatokat.

„A személyek egyes kategóriáira vonatkozó különleges szabályok

4. Diplomata-, hivatali vagy szolgálati útlevéllel rendelkezők és nemzetközi szervezetek tagjai

4.1. Tekintettel a kiváltságaikra és mentességeikre, a tagállamok által elismert harmadik országok vagy azok kormánya által kiadott diplomata-, hivatali vagy szolgálati útlevél birtokosai, valamint a 4.4. pontban felsorolt nemzetközi szervezetek által kiadott okmányok birtokosai, akik feladataik ellátásával kapcsolatban utaznak, a határforgalom-ellenőrzés során elsőbbbségben részesíthetők a többi utassal szemben, bár – adott esetben – továbbra is a vízumkötelezettség hatálya alá tartoznak.

A 6. cikk (1) bekezdésének c) pontjától eltérően az említett okmányok birtokosainak nem kell bizonyítaniuk, hogy rendelkeznek megfelelő anyagi fedezettel.

4.4. A nemzetközi szervezetek által a 4.1. pontban meghatározott célokra kiadott okmányok elsősorban a következők:...

— az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, fegyveres erők jogállásáról szóló megállapodás III. cikkének (2) bekezdése szerint kiadott okmányok (katonai személyi igazolvány és utazási parancs, kiküldetési rendelvénnyel, illetve egyéni vagy csoportos menetparancs), valamint a Partnerség a Békéért keretében kiadott okmányok.

A Határellenőrzési Kódexben rendelt feladatok végrehajtásának egységes, módszertani és a Határforgalom-ellenőrzési szabályzat által kötelezően végrehajtandó elemei között szintén nincs részletes szabályozás a NATO SOFA Megállapodás hatálya alá tartozók átléptetésének módszertanára.

A Kézikönyv³⁴ 5.4.7. szöveghüen idézi a Határellenőrzési Kódex VII. melléklet vonatkozó részét, az átléptetés gyakorlati végrehajtására ajánlást nem fogalmaz meg.

A rendőrség határforgalom-ellenőrzési végrehajtási feladatait a hatályos tárgyi szabályzata tartalmazza.³⁵ A norma kötelezően rendeli végrehajtani a Határellenőrzési Kódex, valamint a Kézikönyv által meghatározottakat. Előzőekben konkrét szabályozás az ellenőrzési feladatok módszertanára nem leírt. A szabályzat szintén csak az általános szinten rendezi a NATO SOFA csapatmozgások határon történő átléptetési rendjét. Hivatkozott jogszabályi környezet mentesíti a Megállapodás hatálya alá tartozókat a vízumkötelezettség és anyagi fedezet igazolása alól, lehetőség szerinti soron kívüli, de ellenőrzött átléptetést biztosít, speciális okmányok felhasználásával. A szabályzat IV. fejezet 17. pontja alapján az ilyen személyi körbe tartozók esetében kizárt a „minimum ellenőrzés”, az „alapos ellenőrzés” feladatait kell végrehajtani, valamint érvényesíteni kell a „soron kívüli ellenőrzés” rendjét.³⁶

³³ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/399 RENDELETE (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről

³⁴ A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „Határörök gyakorlati kézikönyv” létrehozásáról, valamint a 2006. november 6-i C(2006) 5186 bizottsági ajánlás felváltásáról - Brüsszel, 2019.10.8. C(2019) 7131

³⁵ A Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról szóló 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás

³⁶ Uo.: IV. FEJEZET A HATÁRFORGALOM-ELLENŐRZÉS SORÁN ALKALMAZOTT TECHNOLÓGIÁK

17. Minimum ellenőrzés

66. Amennyiben a minimum ellenőrzés során megállapításra kerül, hogy az ellenőrzött személy nem rendelkezik a szabad mozgás uniós jogával, az ellenőrzést a továbbiakban az alapos ellenőrzés szabályai szerint kell lefolytatni

18. Alapos ellenőrzés

69. Az alapos ellenőrzést a Schengeni határ-ellenőrzési kódex és a Schengeni kézikönyv alapján kell végrehajtani.

Hatályos idegenrendészeti törvényünk (II.)³⁷ önálló címben rögzíti a NATO SOFA személyi hatálya alá eső körben a vízumkötelezettség alóli mentességet, az anyagi fedezet igazolási kötelmének elhagyását. Kitér a jogalkotó arra az eshetőségre, amennyiben a személyi hatály alá tartozóval szemben a magyar hatóság büntető eljárást indít, a tájékoztatási kötelezettség rögzítésével, ugyanakkor szabályokat szintén nem fogalmaz meg.

A NATO menetparancs alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló³⁸, a honvédelemért felelős miniszter rendeletének személyi hatálya kiterjed az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervre is. Kötelezi a honvédség és a rendőrség felelős szerveit a csapatmozgások koordinációjának egész folyamata alatti kétoldalú együttműködésre. Külön kitér a jogalkotó arra a körülményre, amikor a csapatmozgást biztosítani kell. A rendet 14. § rendelkezik a határt átlépni szándékozó kötelmeiről, az ellenőrzést végrehajtó rendőr feladatairól. A 15. § (1) bekezdés kitér arra az esetre, amikor az átlépésre jelentkező esetében „*őrizetbe vételre kerül sor*”. Ugyan a jogalkotó nem nevesíti az őrizetbevétel lehetséges jogalapját, de jogértelmezés alapján a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény 54. § (1) bekezdés az őrizetről szóló rendelkezései ebben az esetben nem életszerűek. Előzőkből következik, hogy az átlépésre jogosult esetében észlelt bűncselekmény megalapozott gyanúja miatt kezdeményezett eljárási cselekmény a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 705. § (1) bekezdés rendelkezésére utal.

A rendészetért felelős miniszter rendelete³⁹ a külföldi, vagy magyar alakulat és szállítmány államhatáron történő átlépésekor – kivételt is rögzítve – ellenőrzési kötelmet ír elő a felelős szervezet tagja részére. A norma szintén nem tér ki az ellenőrzés tematikus rendjére, módszertanára. Hivatkozik a honvédelemért felelős miniszter kapcsolódó rendeletének arra a részére, amelyben a csapatmozgás biztosítása kérelmezett. Ebben az esetben a kontingens csak a biztosítás rendelkezésre állásakor hagyhatja el a határátkelőhelyet.

5. Összefoglalás, ajánlás

Hautzinger a külföldi jog és nemzetközi jog összevetésében felhívja arra is a figyelmet, hogy az idegen és a külföldi kifejezés alkalmazása mellett a társadalmi változás és a jogi fejlődés miatt más kifejezések is megjelentek. Ilyen idegen(rendészeti)jogi kifejezés pl. a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezők és családtagjaik személyi köre, valamint az ide nem sorolható harmadik országbeli állampolgárok.⁴⁰ A gondolatmenetből következik, hogy a tanulmányban leírt speciális határátlépő utaskategória esetén a nemzetközi és a hazai jogi terminológia is alkalmaz eltérő elnevezéseket, ugyanakkor a hivatkozott alap jogi Megállapodás és a Kódex, Katalógus egyértelműen azonosítja őket.

Az Unió 2017. évi helyzetértékelésében Juncker elnök is kifejtette a közös biztonsági igényeket támogató Európai Védelmi Unió létrejöttének szükségét, amelyre a 2025. évet

26. A soron kívüli ellenőrzés

129. A soron kívüli határátlépésre engedéllyel rendelkező személy soron kívüli ellenőrzése az engedély eredeti példányának felmutatását követően hajtható végre.

131. Soron kívüli ellenőrzés során a határforgalom-ellenőrzést az előírt technológia szerint, azzal megegyező tartalommal kell végrehajtani.

³⁷ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény - Az Észak-atlanti Szerződés tagállamai közötti, fegyveres erők jogállásáról szóló, 1951. június 19-én, Londonban kelt Megállapodás hatálya alá tartozó polgári állomány tagjai és a hozzátartozók beutazása és tartózkodása 31. §

³⁸ A NATO menetparancs alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló 32/2007. (VIII. 15.) HM rendelet

³⁹ A katonai alakulatok és szállítmányok államhatáron történő átléptetéséről, a nemzetközi forgalom számára ideiglenesen megnyitott repülőtér közlekedő légi járművek határforgalmi ellenőrzéséről, valamint a menet közbeni ellenőrzésre kijelölt vasútvonalokról és víziutakról szóló 68/2007. (XII. 28.) IRM rendelet

⁴⁰ HAUTZINGER Zoltán: A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése, Pécs, AndAnna kft. (2018.) ISBN 978-963-89224-3-4 31-39. o.

célozta meg. Az EU az értékelési időszakig tett lépéseket a biztonság növelése érdekében, amihez tovább kell erősítenie a NATO-val a kapcsolatrendszerét, amely folyamatnak az egyik kritikus eleme a katonai mobilitás.

Huszonöt uniós tagállam döntése a katonai mobilitást a 2017. december 11-én elindított állandó strukturált együttműködés⁴¹ keretében tette kötelező erőjű kötelezettségvállalások közé 2017 decemberében a 2016. júliusi EU-NATO együttes nyilatkozattal⁴². „*A fegyveres erők jobb mobilitása az Unión belül és kívül fokozni fogja az európai biztonságot azáltal, hogy lehetővé teszi az uniós tagállamok számára, hogy gyorsabban cselekedjenek védelmi szükségleteikkel és felelősségeikkel összhangban, mind a közös biztonság- és védelempolitikai missziók és műveletek, mind a nemzeti és nemzetközi tevékenységek során (pl. a NATO keretében).*”⁴³ A feladatrendszert ad-hoc munkacsoportok koordinálták.”

A határokon átnyúló katonai szállítással foglalkozó munkacsoport eredményei katonai követelmények, a közlekedési infrastruktúra (az EU közlekedési infrastruktúrájának felhasználása kettős polgári-katonai célokra, szabályozási és eljárási kérdések között a veszélyes áruk, valamint vám és hozzáadottérték-adó) tárgyában hajtott végre koordinációt. A „*határokon átnyúló forgalmi engedély*” tárgykörének zárásaként ajánlásokat fogalmazott meg tagállamok felé:

1. „*A nemzeti szabályozási korlátozások és az azok alapjául szolgáló politikai indokok meghatározása.*
2. *A tagállamokban működő nem saját katonai eszközök engedélyezésére vonatkozó nemzeti szabályozások – különös tekintettel a korlátozásokra – jelenlegi helyzetének feltérképezése.*
3. *Annak meghatározása, hogy szükséges-e a nemzeti szabályozás kiigazítása ott, ahol e módosított szabályozás révén elérhető a katonai mobilitás javítása, ugyanakkor – ahol feltétlenül szükséges – megőrizhetők a nem katonai jellegű korlátozások.*
4. *Hozzájárulás az eszközök mozgására vonatkozó területspecifikus operatív követelmények meghatározásához a katonai követelmények tekintetében.*
5. *Megoldások kidolgozása a meglévő munkamódszerek és termékek felhasználásával, valamint az üzemeltetési követelmények és az észszerű politikai korlátozások közötti egyensúly megteremtésével, ezáltal biztosítva a (diplomáciai) engedélyek megadását a minimálisan szükséges nemzeti korlátozások mellett.*
6. *Olyan területspecifikus megállapodások aláírása, amelyek egységesítik az eljárásokat, és lehetővé teszik a határokon átnyúló katonai mozgások és szállítások előzetes engedélyezését.*”⁴⁴

Vizsgálva az elmúlt időszakban módosított Vízum Katalógus, a Határellenőrzési Kódex rendelkezéseit és a Kézikönyv ajánlásait megállapítható, hogy érdemi változás, módszertan rögzítése nem történt meg a tagállamok határátléptetést végrehajtó szervezetei felé.

A NATO SOFA Megállapodás módosítására szintén történtek katonai, politikai kezdeményezések európai viszonylatban, de azt a tagállamok a területi szuverenitás sérthetlenségének biztosítása érdekében nem fogadták el. A NATO szövetség meghatározó

⁴¹ Forrás: <http://www.consilium.europa.eu/media/32000/st14866en17.pdf> (Letöltve: 2019. 10. 22.)

⁴² Forrás: <http://www.consilium.europa.eu/media/21481/nato-eu-declaration-8-july-en-final.pdf>
<http://www.consilium.europa.eu/media/31947/st14802en17.pdf> (Letöltve: 2019. 10. 22.)

⁴³ Az Unió Külügyi és Biztonságpolitikai Főképviseletének, Brüsszel, 2018.3.28. JOIN(2018) 5 final, Közös közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a katonai mobilitásról szóló cselekvési tervről Forrás: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018JC0005&from=EN> 3. o. (Letöltve: 2019. 10. 22.)

⁴⁴ Uo.: 9. o.

tagjaként az USA viszont Magyarországgal a korábbinál nagyobb mobilitást biztosító bilaterális megállapodást kötött és úgy végezhet csapatmozgásokat Magyarországon, annak schengeni határain, hogy a Megállapodás számára kedvezőtlen elemei nem hatályosak rá.

A magyar idegenrendészeti és rendőrségi törvény generális szabályokat fogalmaz meg az átlépésekkel kapcsolatosan. Ugyanez állapítható meg a vonatkozó rendészetért felelős miniszteri rendeletről is.

A honvédelemért felelős miniszter rendeletének személyi hatálya a határátléptetést végrehajtó általános rendőri feladatokat ellátó szervezetre is kiterjed. A hivatkozott feladat meghatározás már részletező, ugyanakkor továbbra sem ad érdemi rendelkezést az alapos ellenőrzés hatálya alá tartozó ellenőrzési feladatok tényleges rendjére.

A határforgalom-ellenőrzési szabályzat általánosságban hivatkozik a Határellenőrzési Kódex és a Kézikönyv szerinti végrehajtási rendre. A szövegszerű elemzés alapján megállapítható, hogy a katonai csapatok átléptetési feladatai előzők szerint a két nemzetközi anyagban, illetve az alapos ellenőrzés feladatai között sem meghatározott. A hatályos szabályzat azonosítja a Kódexet, amely azonban már nem hatályos. A Kézikönyv esetében nincs kihirdetési azonosítás, így az jogilag az aktuálisan hatályos anyagra terjed ki. Javasolt a Kódexre történő hivatkozás esetében hasonló jogi eszköz alkalmazása, a jelenlegi szöveg módosítása.

A hatályos szabályozó rendszer a határátlépés során az alapos ellenőrzés keretei közé sorolt „ellenőrzési feladatokat” írta le. Rögzített, hogy az érintett személyi kör vízumkötelezettség és az anyagi fedezet igazolási kötelme alól mentesül, valamint kérdés/lehetőség szerint soron kívül történjen meg a határforgalmi ellenőrzésük.

A szabályozó környezet ugyanakkor nem ad választ a szabályzat által elrendelt „ellenőrzési feladatok” közül az alábbiak végrehajtási szabályaira:

70. A belépéskor végzett alapos ellenőrzést az alábbi sorrendben kell végrehajtani:

...

g) a jármű, annak csomag- és utasterének (szükség szerint a motorterének), a jármű forgalmi engedélyének, jogszerű használatának, a szemrevételezéssel megállapítható műszaki állapotának, a gépjármű felelősségbiztosítása meglétének, továbbá - amennyiben a jármű vezetéséhez szükséges – a járművet vezető személy vezetői engedélyének ellenőrzése;

...

j) az adatbeviteli mezők pontos kitöltésével, a bevitt adatok helyességének ellenőrzésével a személy, a jármű és az úti okmány és egyéb beutazásra jogosító okmány esetén (tartózkodási engedély, kihatárforgalmi engedély, vízum) annak száma, továbbá ujjnyomatvételre kötelezett vízumbirtokos esetén az érintett személy ujjnyomata határrendészeti nyilvántartásokban történő ellenőrzése;

71. A kilépéskor végzett alapos ellenőrzés sorrendje megegyezik ...

171. Valamennyi átlépésre jelentkező járműnél a minimum és az alapos ellenőrzések során is ellenőrizni kell a jogszerű használatot, amennyiben a jármű vezetéséhez szükséges, a vezetői engedélyt, a forgalmi engedélyt, a jármű szemrevételezéssel megállapítható műszaki állapotát, forgalombiztonságát, továbbá külföldi honosságú jármű esetén - a vonatkozó jogszabályokban foglaltaknak megfelelően - a gépjármű-felelősségbiztosítás, valamint - amennyiben ennek feltételei fennállnak - a vonatkozó jogszabályok szerinti hozzájárulási nyilatkozat meglétét.”

A szabályzatban rögzített feladatok eltérő, hiányos alkalmazása az érintett rendőr esetében katonai bűncselekmény elkövetésének gyanúját⁴⁵ vetheti fel. Ugyanakkor a tételeken sorolt feladatok végrehajtásának indokoltsága és végrehajthatósága egyaránt vitatható, a felmentés esetét javasolt kiegészítéssel biztosítani.

⁴⁵ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 438. § Kötelességzegés szolgálatban

A Határellenőrzési Kódex 8. cikkében rendelkeztek szerint:

„... (3) Harmadik országok állampolgárait be- és kiutazáskor az alábbi alapos ellenőrzéseknek kell alávetni: ...

i. harmadik országok állampolgárai személyazonosságának és állampolgárságának, valamint a határátlépésre jogosító úti okmány eredetiségének és érvényességének ellenőrzése, többek között a releváns adatbázisok és azon belül is mindenekelőtt az alábbiak lekérdezésével...”

Amennyiben a meghatározott feltételt a belépni szándékozó nem teljesíti, illetve esetében érvényes figyelmeztető jelzés van, úgy a Kódex eljárási rendet is rögzít. A 14. cikk elrendeli: „Meg kell tagadni annak a harmadik országbeli állampolgárnak a tagállamok területére történő beléptetését, aki nem teljesíti az 6. cikk (1) bekezdésében meghatározott valamennyi (Beutazási feltételek harmadik országok állampolgárai számára) feltételt”, amely alól a Megállapodás és vonatkozó nemzeti szabályozóink felmentést adnak. Az (1) bekezdés a) pontja szerint primer szabály, hogy az léptethető be, „aki olyan, érvényes határátlépésre feljogosító úti okmánnyal rendelkezik, amely megfelel .... , és nem tartozik az 6. cikk (5) bekezdésében...” sorolt felmentési esetekhez. Az (5) bekezdés c) szerint „valamely tagállam – humanitárius okból, nemzeti érdekből vagy nemzetközi kötelezettségek következtében – engedélyezheti az (1) bekezdésben meghatározott egy vagy több feltételt nem teljesítő, harmadik országbeli állampolgárok belépését saját területére. Ha a harmadik országbeli állampolgár az (1) bekezdés d) pontjában említett figyelmeztető jelzés hatálya alatt áll, a belépését engedélyező tagállamnak erről a többi tagállamot értesítenie kell. Ez nem érinti a menedéjogra és a nemzetközi védelemre, illetve a hosszú távú tartózkodásra jogosító vízumok kiadására vonatkozó különös rendelkezések alkalmazását.” Hivatkozott nemzetközi jogszabályi környezet választ és eljárási módszert ad arra a kérdésre, amely a beléptető ellenőrzést végrehajtó rendőri intézkedését jogszabályi keretek között igazolja.

Vonatkozó jogszabályi környezet, illetve a magyar normák nem adnak ugyanakkor iránymutatást arra az esetre, amikor a katonai kontingens tagja nem rendelkezik kilépésre jelentkezéskor érvényes útiokmánnyal. A generális szabály szerint ilyen esetben a személyt elő kell állítani⁴⁶. Ilyen esetre a jogalkotó az érintett személy pozíciójára (parancsnok, speciális jármű vezetője, fegyverkezelő stb.) tekintettel sem ad felmentést. Az objektív körülményekre tekintettel indokoltnak tűnik (minimálisan nemzeti) szinten az előállítási kötelelem alól jogszabályban rögzített módon felmentést biztosítani. Összességében megállapítható, hogy a katonai alakulatok magyarországi államhatárain történő átlépésének végrehajtási és határrendészeti szabályai generálisan szabályozottak, azok jellemzően kevés konkrétumot határoznak meg. Barcik és Czech hasonló következtetésekre jutott tanulmányukban. Kiemelték a tagállamok területi szuverenitás érvényesítésének igényét a szövetségi érdekekkel esetenként szemben állva. Felhívták a figyelmet arra is, hogy a NATO az európai katonai biztonsági pozíciók erősítése érdekében diplomáciai és nemzetközi, valamint tagállami bilaterális egyezményekkel kívánja gyorsítani a mobilitását, így reagálási képességét.⁴⁷

A joghierarchia elvét alkalmazva a magyar rendőrség közjogi szervezetszabályozó eszközzel határozza meg a határforgalom ellenőrzés rendjét, ami a tanulmány tárgyát képező csapatmozgás határátléptetésének szabályozásában korrekcióra, kiegészítésre szorul.

⁴⁶ A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény - A harmadik országbeli állampolgárok ellenőrzése 67. § (4) Azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki a magyarországi tartózkodás jogszerűségét vagy személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni, illetve az e törvényben foglalt szabályokat megsérti, az idegenrendészeti hatóságához elő kell állítani.

⁴⁷ BARCIK, J., CZECH, P.: NATO transport through a “Schengen military zone” from an international legal perspective. *Scientific Journal of Silesian University of Technology. Series Transport*. (2018.), ISSN: 0209-3324 DOI: <https://doi.org/10.20858/sjsutst.2018.98.1>. 10-13. o.